

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, sastavljenom od sudija Dragana Đuranović, predsjednica Vijeća i sudije Snežana Armenko i Momirka Tešić, članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 10 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list CG“, broj 11/15), na sjednici Vijeća, od 12. marta 2024. godine, donio je

O D L U K U

ODBIJA SE ustavna žalba.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. V.P., iz P., koga zastupa J. P., advokatica, iz P., podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presuda Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 692/20, od 3. marta 2020. godine i Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 7359/17, od 23. decembra 2019. godine, zbog povrede prava iz odredaba čl. 6, 17, 19 i 32 Ustava Crne Gore, člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

2. U ustavnoj žalbi je, u suštini, navedeno: da je drugostepeni sud na proizvoljan i arbitraran način tumačio i primijenio materijalno pravo u parničnom postupku, odnosno odredbu člana 152 stav 1 Ustava Crne Gore, odredbe Zakona o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma, te relevante odredbe Zakona o parničnom postupku, koji nije bio predvidljiv za podnosioca ustavne žalbe; da je drugostepena presuda nepravilna, nepravična i nezakonita, jer je sud zanemario činjenicu da je tužba u ovoj pravnoj stvari predata 27. oktobra 2017. godine, a da je odluka Ustavnog suda, kojom je utvrđeno da Zakon o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma nije u skladu sa Ustavom, objavljena 11. maja 2018. godine, odnosno sedam mjeseci nakon podnošenja tužbe, pa nije jasno kako sud može retroaktivno primijenjivati određenu zakonsku odredbu, tj. utvrđivati da se u predmetnoj pravnoj stvari ne može primijeniti Zakon koji je važio u vrijeme podnošenja tužbe i da je podnosiocu povrijeđeno pravo na obrazloženu odluku, jer je drugostepeni sud bez upuštanja u temeljnu analizu žalbenih navoda površno i formalno cijenio žalbu podnosioca, i u samo par rečenica potvrdio nezakoniti u nepravilnu prvostepenu presudu. Konačno je predloženo da se ustavna žalba usvoji, ukine drugostepena presuda i predmet vrati na ponovni postupak.

3. U postupku pokrenutom ustavnom žalbom, saglasno odredbama člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnositeljki ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo. Za Ustavni sud su relevantne samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. Uvidom u osporene presude, Ustavni sud je utvrdio slijedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

- Predmet spora, u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, je tužbeni zahtjev tužioca (podnosioca ustavne žalbe) kojim je tražio da se obaveže tužena (Država Crna Gora), da mu, po osnovu neisplaćene otpremnine isplati novčani iznos od 14.000,00 €, sa zakonskom kamatom;

- Presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 7359/17, od 23. decembra 2019. godine, odbijen je predmetni tužbeni zahtjev;

- Presudom Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 692/20, od 3. marta 2020. godine, potvrđena je prvostepena presuda i žalba tužioca odbijena, kao neosnovana.

U relevantnom dijelu obrazloženja je navedeno:

“(...) Iz spisa predmeta proizilazi da se predmetna naknada koju tužilac potražuje odnosi na otpremninu jer je tužilac bio u stalnom radnom odnosu u KAP-u Podgorica, te da je rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.199/13 od 8.07.2013.g., otvoren stečajni postupak nad istim, što je dovelo do prestanka radnog odnosa tužioca, a nakon toga do ostvarivanja prava na penziju tužioca, koji je danas penzioner. Dalje proizilazi da tužilac svoj zahtjev zasniva na Zakonu o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su usled stečaja preduzeća ostvarili pravo na penziju, a koji u članovima 1,2,3,4, propisuje da radnici KAP-a kojima nije isplaćena otpremnina u skladu sa Socijalnim programom Vlade Crne Gore imaju pravo na isplatu otpremnine i da će se isplata pripadajuće otpremnine definisati shodno važećem Socijalnom programu koji je sačinjen za radnike KAP-a, a kojim je Zakonom propisano u čl.5. da će se sredstva u iznosu od 5.450,000,00 € za realizaciju tog Zakona obezbijediti u budžetu CG i koja su sredstva obezbijedjena.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je isti odbio kao neosnovan.

Imajući u vidu navedeno i po ocjeni ovog suda pravilno je rezonovao prvostepeni sud kada je odlučio na navedeni način.

Naime, Ustavni sud Crne Gore je, odlučujući po inicijativama U-I br.11/16,12/17 i 13/17, podnjetim radi ocjene ustavnosti i zakonitosti Zakona o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su usled stečaja ostvarili pravo na penziju, odlukom U I br.31/14 od 27.03.2018. godine, donio Odluku kojom je ukinuo Zakon o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su usled stečaja ostvarili pravo na penziju („Sl.list CG“ br. 42/2015), jer je našao da navedeni Zakon nije u saglasnosti sa Ustavom i Zakonom. Odlukom je utvrđeno i da Zakon prestaje da važi danom objavljivanja odluke, kao i da će se Odluka objaviti u Službenom listu Crne Gore.

Odluka Ustavnog suda br. U I br. 31/14 od 27.03.2018.godine objavljena je u „Sl list CG“ br. 32/18 od 11.05.2018.godine.

Prema odredbi čl. 152 st.1 Ustava Crne Gore propisano je da kad Ustavni sud utvrdi da Zakon nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim Međunarodnim ugovorima, odnosno da drugi propis nije saglasan sa Ustavom i Zakonom taj Zakon i drugi propis prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda.

U konkretnom, imajući u vidu da je Odluka Ustavnog suda objavljena u „Sl.list CG br.32/18 od 11.05.2018.godine, to je sa tim danom prestao da važi Zakon o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma, koji su usled stečaja preduzeća ostvarili pravo na penziju, a na osnovu kojeg Zakona je tužilac i zasnovao svoje potraživanje.

Kako sporni pravni odnos, u vrijeme objavljivanja odluke Ustavnog suda nije pravosnažno riješen, shodno odredbi st. 2 navedenog člana, pravilno je rezonovao prvostepeni sud kada je odlučio na navedeni način o čemu je dao dovoljne i jasne razloge koje i ovaj sud prihvata i na koje upućuje žalioca.

Pravilna je i odluka o troškovima parničnog postupka i ista je donijeta u skladu sa odredbama ZPP-a koji se odnose na troškove postupka i u skladu sa važećom advokatskom tarifom.(...)”

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 152

Kad Ustavni sud utvrdi da zakon nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno da drugi propis nije saglasan sa Ustavom i zakonom, taj zakon i drugi propis prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.

Zakon ili drugi propis, odnosno pojedine njihove odredbe, za koje je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nijesu saglasne sa Ustavom ili zakonom, ne mogu se primjenjivati na odnose koji su nastali prije objavljivanja odluke Ustavnog suda ako do tog dana nijesu pravosnažno riješeni.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV OCJENA USTAVNOG SUDA

5. Ustavni sud je, polazeći od razloga navedenih u ustavnoj žalbi i sadržine prava koja se štite Ustavom i Evropskom konvencijom analizirao osporene presude sa aspekta odredaba člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Opšta načela

6. Pri razmatranju osnovanosti ustavne žalbe sa aspekta povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud polazi od toga da se sudski postupci moraju provesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka Crne Gore, pa tumačenje mjerodavnog prava, u svakom konkretnom slučaju, ne smije proizilaziti iz njegove arbitrarne i proizvoljne primjene, već mora uvažavati zahtjeve prava na pravično suđenje sadržane u odredbama člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

7. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, usklađenoj s praksom Evropskog suda za ljudska prava, utvrdio niz načela koja treba slijediti da bi se sudski postupak mogao ocijeniti pravičnim. Provodeći postupke, sudovi moraju poštovati ta načela kad pri donošenju svoje odluke ocjenjuju činjenice i okolnosti konkretnog slučaja, primjenjujući mjerodavno pravo.

Ustavni sud je dužan u okviru ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje da provjeri da li je sud poštovao takva relevantna načela u konkretnom slučaju. Uz tu provjeru, zadatak je Ustavnog suda da ispita je li sud u konkretnom slučaju vršio svoje procjene na očigledno nerazuman način ili je pogrešno procijenio postojanje neke važne činjenice ili pak propustio razmotriti sve relevantne činjenice, odnosno propustio uzeti u obzir sve činjenične i pravne elemente koji su objektivno mjerodavni za donošenje odluke, odbio provesti dokaze koji bi mogli dovesti do drugačije odluke, i sl.

8. Nadalje, pravo na pravično suđenje koje je propisano odredbama člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije jemči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih organa. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih organa koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dovoljne razloge za konkretnu, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u procesnom i/ili materijalnopravnom smislu.

9. Dakle, pravo na obrazloženu sudsku odluku podrazumijeva obavezu sudova da svoju odluku obrazlože tako da navedu jasne i razumljive razloge kojima su se rukovodili prilikom njenog donošenja. Međutim, ova obaveza ne znači da su sudovi dužni da daju detaljne odgovore na sva postavljena pitanja i argumente stranaka. Mjera u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke i okolnosti svakog pojedinačnog slučaja (*Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, od 11. januara 2007. godine, br. 184/02 i *Ruiz Torija protiv Španije*, od 9. decembra 1994. godine, br. 18390/91).

10. Prema praksi ESLJP, razlozi navedeni u obrazloženju odluke smatraće se argumentovanim i jasnim ukoliko iz njih nedvosmisleno proizilazi da sudovi nijesu propustili da razmotre suštinski važne činjenice za rješenje spora, odnosno da uzmu u obzir pravno relevantne okolnosti koje su od značaja za presuđenje, da nijesu proizvoljno odbili izvođenje dokaza koji bi mogli dovesti do drugačije odluke, odnosno zanemarili određene dokaze, bez navođenja jasnih razloga o njihovoj relevantnosti za konkretan slučaj.

11. U tom smislu, obrazloženje sudske odluke je izuzetno važno, jer nedostatak relevantnih i odlučujućih razloga za iznijete zaključke ukazuje na povredu pomenutog prava. Shodno tome, po nalaženju Ustavnog suda, proizilazi, da tumačenje činjenica i okolnosti od strane redovnih sudova, na kojima je zasnovan zaključak koji je od suštinske važnosti za prava i obaveze podnosioca, ne smije da bude takvo da dovodi u sumnju da je sud razmotrio sve specifične i bitne okolnosti konkretnog slučaja koji je bio dužan da ispita.

12. Primjenjujući navedeno na konkretan slučaj, u ovom ustavnosudskom postupku, zadatak je Ustavnog suda da utvrdi može li se način na koji je, u konkretnom slučaju, proveden parnični postupak, odnosno način na koji je Viši sud tumačio i primijenio odredbu člana 152 Ustava Crne Gore, smatrati arbitrarnim i da li je takvim postupanjem povrijeđeno podnositeljski ustavno pravo na pravično suđenje (odlučivanje).

Primjena opštih načela na konkretan slučaj

13. Predmet odlučivanja u postupku, koji je prethodio ustavnosudskom postupku, bio je zahtjev podnosioca ustavne žalbe za isplatu otpremnine, u skladu sa odredbama Zakona o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su, usled stečaja preduzeća, ostvarili pravo na penziju („Sl. list CG“, br. 42/2015, od 29. jula 2015.godine).

14. Navedeni propis je, u smislu citirane odredbe člana 152 Ustava Crne Gore, prestao da važi dana 11. maja 2018. godine, kada je objavljena Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 11/16, 12/17 i 13/17 („Sl. list CG“, br. 32/2018, od 11. maja 2018. godine), kojom je taj zakon ukinut, kao neustavan, dok je stavom 2 iste odredbe Ustava Crne Gore propisano da se takav zakon ne može primjenjivati ni na odnose koji su nastali prije objavljivanja odluke Ustavnog suda, ako, kao u konkretnom slučaju, do tog dana nijesu pravosnažno riješeni.

15. U konkretnom slučaju, podnosilac ustavne žalbe je pravo na penziju ostvario 9. septembra 2013. godine, dok je predmetnu tužbu predao sudu 27. oktobra 2017. godine. Osnov njegovog tužbenog zahtjeva bio je Zakon o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su, usled stečaja preduzeća, ostvarili pravo na penziju. Taj propis je prestao da važi dana 11. maja 2018. godine, kada je objavljena Odluka Ustavnog suda Crne Gore, kojom je isti zakon kao neustavan ukinut. Imajući u vidu navedeno, kao i citiranu odredbu člana 152 Ustava Crne Gore, takav propis se nije mogao u konkretnoj pravnoj stvari primijeniti, jer do tog dana predmetni postupak nije pravosnažno riješen.

16. Utvrđeno činjenično stanje u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, te primjena navedene mjerodavne odredbe člana 152 Ustava Crne Gore na tako utvrđeno činjenično stanje, kao i obrazloženje zauzetog pravnog stava u ovoj pravnoj stvari, predstavljaju ustavnopravno utemeljen osnov za donošenje osporenih presuda. Oспорavajući razlozi istaknuti u ustavnoj žalbi iscrpljuju se u ponavljanju razloga kojima su se već bavili sudovi u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, a koji su u svojim odlukama dali ustavnopravno prihvatljive razloge, koji ne daju povod za sumnju da je bilo proizvoljnosti i arbitrarnosti u bilo kojem segmentu postupka.

17. Shodno navedenom, Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje, iz člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

18. U odnosu na navode podnosioca o povredama ostalih prava, Ustavni sud ukazuje da u ustavnoj žalbi nije naveden nijedan ustavnopravno prihvatljiv razlog koji bi upućivao na eventualne povrede navedenih prava, pa se, stoga, nije bavio ocjenom istih.

19. Ovakav pravni stav Ustavni sud Crne Gore je zauzeo u Odluci U-III br. 4/20, od 7. februara 2024. godine.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 819/20
12. mart 2024. godine

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović, s.r.

Podgorica